

česká divadelní fotografie. 1859–2017

Zpráva z realizace projektu

Institut umění – Divadelní ústav

2018

Za podpory

Obsah

Česká divadelní fotografie 1859-2017	3
Zpracování a výzkum divadelní fotografie v IDU	4
Projekt digitalizace fotografických fondů.....	4
Vědecký výzkum divadelní fotografie.....	4
Publikace	5
Martin Bernátek, Anna Hejmová, Martina Novozámská: Česká divadelní fotografie 1859-2017.....	5
Výstava Česká divadelní fotografie 1859-2017	7
Základní údaje:.....	7
Tematické okruhy:.....	9
Časové členění.....	9
Slovo kurátorů.....	9
Doprovodný program	12
Interaktivity v expozici.....	12
Komentované prohlídky	12
Přednášky.....	13
Seminář Divadelní fotografie jako pramen teatrologického výzkumu.....	13
Mezinárodní pracovní setkání.....	14
Workshopy.....	14
Přehlídka divadelní fotografie.....	16
Základní údaje:.....	16
Ocenění.....	17
Finanční zajištění	21
Propagace a dokumentace akce.....	21
Udržitelnost, výhled do dalšího období	25
Současná tvorba.....	25
Historie divadelní fotografie	25
Mezinárodní spolupráce	26

Česká divadelní fotografie 1859-2017

Aktivity:

- Výstava, Obecní dům Praha, 10. 5. - 24. 6. 2018
- Publikace ve dvou jazykových verzích
- Soutěž a výstava současné tvorby
- Doprovodný program pro odbornou i širokou veřejnost

Akce se uskutečnila pod záštitou ministra kultury Ilije Šmída a primátorky hl. m. Prahy Adriany Krnáčové a byla realizována za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci oslav 100. výročí založení Československé republiky.

Zpracování a výzkum divadelní fotografie v IDU

Projekt digitalizace fotografických fondů

V letech 2008–2011 získal IDU podporu z Norského finančního mechanismu (tzv. Norské fondy) a realizoval rozsáhlou digitalizaci archivu fotografií. Jednalo se o cca 150 tis. snímků na pozitivech, negativech a diapozitivech, které byly skenovány, opatřeny metadaty, zálohovány a zpracovány tak, aby je bylo možno vhodně zpřístupnit veřejnosti. Originální materiály při tom byly očištěny a uloženy do speciálních obalů vhodných pro fotocitlivé materiály. Významným přínosem projektu byla rovněž fyzická ochrana originálů, které dnes již prakticky nepřijdou do rukou badatelům a manipulováno je s nimi jen výjimečně. Zároveň s digitalizací byl formou databáze zpracován celý dokumentační fond inscenací v českých divadlech, což jednak zajistilo kvalitní a vyčerpávající metadata pro digitalizované snímky a zároveň posloužilo jako základ tzv. **Virtuální studovny** - jednotného přístupového místa k databázím a digitalizovaným zdrojům Divadelního ústavu (<http://vis.idu.cz>). Tyto činnosti vedly rovněž k postupné proměně způsobu dokumentace divadla, která se dnes odehrává prakticky výhradně v digitální rovině.

Vědecký výzkum divadelní fotografie

Po dokončení digitalizace fotografií probíhala v období 2012 – 2016 další fáze výzkumu divadelní fotografie. Formou rešerší v paměťových institucích (Divadelní oddělení národního muzea, Archiv Národního divadla, Moravské zemské muzeum, Národní archiv, SOA Plzeň, Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Slezské zemské muzeum, Archiv města Ostravy, archivy vybraných divadel a další instituce a soukromé sbírky), byla zpracovávána historie české divadelní fotografie od jejích počátků, které

Floriana Jaich, foto: Ateliér Schwestka, 1859

datujeme do poloviny 19. století, do konce 20. století. Kromě průzkumu obrazových materiálů byl také vytěžován dobový tisk a prameny písemné povahy. V této oblasti bylo učiněno několik významných objevů: Byla identifikována nejstarší fotografie z divadelního prostředí z r. 1859 - společnost Mikulášského divadla nebo portrét herečky Floriany Jaichové v několika variantách; podařilo se dohledat první fotografii pořízenou na jevišti během představení (fotograf Alfred Baštýř v Národním divadle v r. 1892 - vzhledem k dobovým možnostem divadelní i fotografické techniky se jedná o naprosto unikátní počín); díky

srovnání a párování několika pramenů se podařilo výrazně rozšířit portréty účastníků Shakespearovských slavností v r. 1864 v kostýmech ze Shakespearových her.

Výzkum, který na kterém spolupracovali Martina Novozámská, Anna Hejmová, Denisa Šťastná, Martin Bernátek, Vojtěch Poláček, Ondřej Svoboda a další spolupracovníci, byl podpořen Ministerstvem kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého rozvoje výzkumné organizace (DKRVO 2012-2018 MK00023205) a byl završen v r. 2016. V témže roce byly zahájeny práce na realizaci výstupů, kterými byla výstava **Česká divadelní fotografie 1859 - 2017** (ve spolupráci s Národním muzeem) a kniha stejného názvu, která vyšla v české a anglické jazykové mutaci. Výstava byla dále doplněna o soutěžní Přehlídku divadelní fotografie.

Publikace

Martin Bernátek, Anna Hejmová, Martina Novozámská: Česká divadelní fotografie 1859-2017

224 stran

ISBN 978-80-7008-397-0 (česká verze), 978-80-7008-398-7 (anglická verze)

Publikace Česká divadelní fotografie se věnuje historii fotografování divadla na území českého státu. Záběrem pokrývá období více než 150 let, od prvních snímků z roku 1859 až do současnosti. Představuje ateliérovou portrétní fotografii, typickou pro 2. polovinu 19. století, dále meziválečné období, kdy rozvoj techniky umožnil fotografování divadelních inscenací přímo na jevišti a kdy začala být fotografie využívána, většinou avantgardními divadelníky, také jaké součást scénického řešení inscenace. Větší prostor kniha věnuje také „zlatým 60. létům“, kdy se fotografie plně etabluje jako umělecký obor a v oblasti divadla se rozvíjí legendární klubové scény. Závěr je věnován změnám, které přinesla digitální fotografie a nástup internetu. Kniha

Obálka českého vydání knihy

obsahuje celkem 306 kvalitních reprodukcí, zachycujících přední česká divadla a divadelníky. Čtenáři se mohou seznámit např. se snímky z Národního divadla, Osvobozeného divadla, Divadla D34, Divadla Semafor, Činoherního klubu, Divadla za Branou, Divadla Husa na provázku a mnoha dalších. Napsání knihy předcházely několikaletý výzkum v desítkách muzejních sbírek a archivů, některé snímky, jsou proto publikovány vůbec poprvé. Kniha je sestavena chronologicky do šesti kapitol a je opatřena bohatým poznámkovým aparátem, výběrovou bibliografií, soupisem reprodukcí a jmenným rejstříkem.

Výstava Česká divadelní fotografie 1859-2017

Základní údaje:

Místo konání: Praha, Obecní dům, 10. 5. - 24. 6. 2018 (vernisáž 9. 5. 2018)

Pořadatel: Institut umění – Divadelní ústav ve spolupráci s Národním muzeem jako součást oslav 100 let založení Československé republiky

Vedení projektu: Ondřej Svoboda

Kurátoři: Anna Hejmová, Vojtěch Poláček

Odborná spolupráce: Martin Bernátek, Hanuš Jordan, Martina Novozámská, Lenka Šaldová, Denisa Šťastná

Architektonické řešení: Marcela Steinbachová, Vít Holý, Skupina

Realizace: INTERIA Znojmo s.r.o.

Grafické řešení: Studio Breisky

Produkce: Olga Plchová, Lenka Šaldová

Public relations: Silvie Marková, Smart Communication

Doprovodný program: Táňa Švehlová, Anna Vondráčková

Předtisková příprava fotografií: Adéla Vosičková

Tisky: Obrázkárna.cz, Big-Print

Exponáty a reprodukce poskytli: Archiv Ateliéru Langhans, Archiv B&M Chochola, Archiv CED (Divadlo na provázku), Archiv divadla Orfeus, Archiv hlavního města Prahy, Archiv Jiřího Pavlouška, Archiv Josefa Svobody, Archiv města Plzně, Archiv Moravského divadla Olomouc, Archiv Národního divadla, Archiv Národního divadla moravskoslezského, Divadelní sbírka Národního muzea, Divadlo Na zábradlí, Česká televize, Česká tisková kancelář, Gabriel Gössel, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, Husa na provázku, Květa Monhartová, Moravská galerie, Moravské zemské muzeum, Muzeum města Brna, Národní divadlo Brno, Národní galerie, Národní muzeum, Národní technické muzeum, Památník národního písemnictví, Vojtěch Pisařík, Slovenské národné múzeum v Martine, Soukromá sbírka Pavla Scheuflera, Státní oblastní archiv v Plzni, Švandovo divadlo, Victoria and Albert Museum London

Výstava byla realizována za finanční podpory Ministerstva kultury ČR v rámci institucionálního financování na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Institut umění – Divadelní ústav (DKRVO 2012 – 2018, MK00023205) a je součástí oslav 100 let založení Československé republiky.

Pohledy do expozice, foto: Andrea Theil Lhotáková

Výstava byla členěna do osmi tematických bloků a čtyř historických period. Návštěvník tak měl možnost sledovat jak vývoj určitého typu nebo způsobu užití divadelní fotografie, sledovat jeho technické a estetické proměny, ale zároveň dostal stručnou informaci o vývoji divadla a divadelnictví ve všech jeho podobách za posledních více než 150 let.

Tematické okruhy:

1. Zachycení divadla
2. Portréty hvězd
3. Divadelní inscenace
4. Fotografie jako součást scénického řešení
5. Propagace
6. Divadelní prostředí
7. Divadlo a společnost / divadlo a politika
8. Technika

Časové členění

1. Do roku 1918
2. 1918 – 1948
3. 1948 – 1989
4. 1989 – 2017

Slovo kurátorů

Na výstavě Česká divadelní fotografie byly prezentovány originály unikátních a dosud nepublikovaných hereckých portrétů z poloviny 19. století, rozmanité historické

Alegorický obraz Češi a Slováci, foto: Jan Mulač, 1895

fotografie z divadelního prostředí, ale i glamour portréty z Ateliéru Langhans, či umělecky cenné fotografie meziválečné avantgardy. Poválečný žánr divadelní fotografie reprezentovaly osobnosti jako Václav Chochola, Josef Koudelka, Jaromír Svoboda, Jaroslav Krejčí a další. První souhrnná výstava fotografií z divadelního prostředí tak představila různé podoby divadla a jeho proměny za uplynulých téměř sto padesát let. Výstava zároveň přinesla specifický pohled na dějiny českého divadla viděného optikou fotografů. Divadlo a divadelníci se vždy významně podíleli na

společenském životě země, zachování a rozvoji její kultury a několikrát i přímo zasáhli do historických událostí a výstava tak byla i příspěvkem k oslavám stého výročí založení Československé republiky.

Anna Sedláčková, foto: Ateliér Langhans, 1911

Violy Zinkové, Petra Čepka nebo Martina Dejdara či herců Divadla na Vinohradech, jejichž autorem je Jaroslav Krejčí.

První fotografie z divadelního představení pochází z roku 1892 z inscenace hry Imre Madácha *Tragédie člověka*, kterou v Národním divadle nasnímal Alfred Baštýř. Zachycení představení v interiéru divadla prakticky umožnil až rozvoj fotografické techniky a hlavně instalace elektrického osvětlení. V meziválečném období vznikla celá řada unikátních snímků. Návštěvníci Obecního domu tak uvidí mimo jiné fotografie z Osvobozeného divadla a D 34, ale i propagační materiály z Divadla Vlasty Buriana. Po druhé světové válce se divadelní fotografie postupně etablovala jako svébytný umělecký obor. Za zcela mimořádné lze považovat období šedesátých a sedmdesátých let minulého století (autoři Jaromír Svoboda, Josef Koudelka, Jaroslav Krejčí a další).

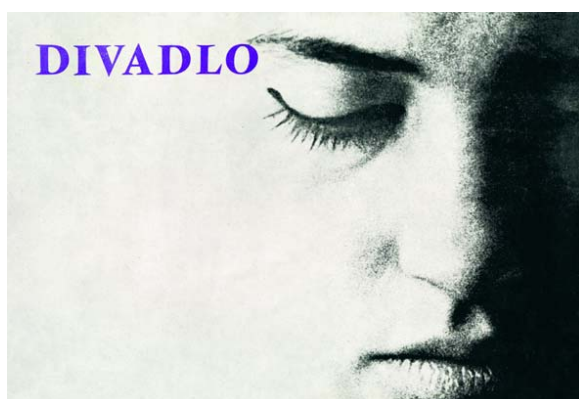
Fotografie velmi brzy plnila i jinou úlohu než dokumentační či propagační a byla využívána jako součást výtvarného řešení divadelní inscenace. Presentovány tak byly fotografie z inscenací, na nichž spolupracoval scénograf Josef Svoboda především pro světově proslulou *Laternu magiku*.

Zájem kurátorů ale zahrnul i dokumentaci divadelní architektury. Díky historickým fotografiím se zachovala podoba dnes již neexistujících nebo zásadně přestavěných divadelních budov, jako například Starého divadla v Plzni, Starého divadla

Prvními dochovanými fotografiemi českého divadelnictví jsou portréty. Výstava tak nahlédla do fotografických ateliérů poloviny 19. století, neboť právě herci patřili mezi jejich nejčastější návštěvníky. Nejstarším dochovaným snímkem s divadelní tematikou je fotografie herečky Mikulášského divadla Floriany Jaich z Ateliéru Schwestka z roku 1859. Ve výstavních sálech byla mimo jiné prezentována i řada exponátů z proslulého Ateliéru Langhans, Ateliérů Hynka Fiedlera, Jana Mulače, Emanuela Dítěte, Terezie Chromostové, bratří Winterů a dalších. Návštěvníků byly představeny například historické snímky Hany Kvapilové, Jindřicha Mošny či Anny Sedláčkové, ale i novodobější portréty Olgy Schoberové,

na Veveří v Brně nebo Novoměstského divadla v Praze. Na výstavě nechyběly ani snímky významných momentů z budování divadel včetně pokládání základních kamenů. Výstava diváka zavedla i do hereckých šaten, ředitelských kanceláří, za jevištní technikou počátku minulého století, i do soukromí herců a režisérů. Fotografování v zákulisí se stalo zálibou řady fotografů, na výstavě je zastoupily například snímky Václava Chocholy nebo Karla Drbohlava.

Další oblastí, které se výstava věnovala, je propagace divadel. Ukázala historické i současné plakáty, programy a další reklamní materiály například Národního divadla v Praze, Osvobozeného divadla, Divadla za branou, Činoherního klubu, Švandova divadla či Divadla Husa na provázku.

Příklady využití fotografie v typografii, foto: Miroslav Jodas, 1963 a 1965

Náměstkyně Ministra kultury Anna Matoušková při zahájení výstavy Česká divadelní fotografie, foto: Luděk Neužil

Doprovodný program

Doprovodný program k výstavě byl koncipován široce tak, aby oslovil jak širší veřejnost včetně rodin s dětmi a seniorů, tak odbornou veřejnost, a zároveň zahrnul jak obor fotografie, tak divadla.

Interaktivity v expozici

V rámci výstavy měli (nejen) dětští návštěvníci možnost využít pracovní list a několik interaktivních exponátů. Jednalo se o: animační stůl (výjevy z opery Prodaná nevěsta), fotokoutek (možnost pořízení autoportréту namontovaného do divadelní postavy dle výběru), výroba plakátu, světelná scéna (model scény s funkční točnou a světelném parkem, kde bylo možno sledovat, jak se scenérie a její nálada mění se změnou směru, intenzity a barvy osvětlení), fotoateliér (možnost pořízení vlastní fotografie v prostředí simulujícím divadelní scénu).

Interaktivity v expozici, foto: Adéla Vosičková

Komentované prohlídky

V době trvání výstavy proběhly jednak 3 komentované prohlídky pro veřejnost (10. 5. Fenomén divadelní fotografie, 31. 5. Dějiny divadla ve fotografii, 21. 6. Příběh za fotografií) a dále 9 komentovaných prohlídek podle požadavků skupin - od studentů vysokých škol, přes několik základních škol až po zaměstnance Ministerstva kultury a Českých center.

Kurátor Vojtěch Poláček během komentované prohlídky výstavy, foto: Adéla Vosičková

Přednášky

Ve spolupráci s fotografickým festivalem Fotoškoda Fest, který probíhal paralelně s výstavou, se uskutečnily dvě přednášky - první zaměřená na historii divadelní fotografie spojená s prezentací knihy Česká divadelní fotografie (Anna Hejmová) a druhá zaměřená na praktické problémy fotografování v divadle (Josef Ptáček)

Seminář Divadelní fotografie jako pramen teatrologického výzkumu

Odborná teatrologická veřejnost se k tématu divadelní fotografie sešla dne 19. června, kdy proběhla odborně zaměřená komentovaná prohlídka (oba kurátoři) a následně přímo v prostoru výstavy diskuse s názvem Divadelní fotografie jako pramen teatrologického výzkumu. Příspěvky přednesli Ondřej Svoboda (Zpracování a zpřístupnění divadelní fotografie v IDU), Hanuš Jordan (Fotografický fond divadelní

Seminář Divadelní fotografie jako pramen teatrologického výzkumu; foto: Adéla Vosičková

podsbírky Národního Muzea), Sylva Pracná (Divadelní fotografie v Slezském zemském muzeu), Martin Bernátek (FF UP v Olomouci, Problematika bádání v oblasti divadelní fotografie), Anna Hejmová (IDU / UMPRUM, Specifika vystavování divadelní fotografie). Diskuse se zúčastnilo 42 osob a byla na ní zastoupena všechna významná česká teatrologická a univerzitní pracoviště.

Mezinárodní pracovní setkání

22. června proběhlo také mezinárodní pracovní setkání pod názvem Theatre Photography: the Subject of our Interest. Jeho cílem bylo jednak představit výsledky našeho výzkumu zahraničním kolegům, jednak v rámci diskuse a prezentací zjistit zkušenosti a aktivity ostatních institucí v této oblasti divadelní fotografie a jednak

Anna Hejmová během semináře Theatre Photography: the Subject of our Interest, foto: Adéla Vosičková

pokusit se najít možnosti, jak dále spolupracovat. Schůzky se zúčastnili zástupci osmi institucí z šesti zemí: Institut umění - Divadelní ústav, Národní muzeum - Divadelní oddělení, Zbigniew Raszewski Theatre Institute Warsaw, The Theatre Museum in Warsaw, Slovenian Theatre Institute Ljubljana, Hungarian Theatre Museum and Institute, Performing Arts Hub Norway, Oslo a Divadelný ústav Bratislava. Celodenní program zahrnoval prezentace činností jednotlivých institucí s ohledem na práci s fotografiemi a diskusi na toto téma (dopoledne), komentovanou prohlídku výstavy a diskusi o možnostech spolupráce. Jako nosná myšlenka byla pro další rozvíjená vybrána putovní výstava současné divadelní fotografie.

Workshopy

Během výstavy proběhly tři dílny určené profesionálním fotografům: 2 a 3. 6. Workshop divadelní fotografie s Viktorem Kronbauerem ve Švestkovém dvoře (Divadlo Continuo, Malovice), 16. a 17. 6. Workshop taneční fotografie v rámci festivalu Tanec Praha a 22. 6. základy divadelní fotografie - oba s Vojtěchem Brtnickým.

Některé dílny pro děti a pro seniory byly částečně realizovány ve spolupráci s dalšími subjekty.

Děti / rodiny

- 13. 5. Vytvoř si foťák a vyfoť svoji maminku (ke dni matek), fotografování dírkovou komorou v praxi
- 19. 5. Jak se dělá divadelní plakát (ve spolupráci s Edukačním centrem GHMP)
- 3. 6. Malí fotografové (ve spolupráci s Free Cinema)
- 16. 6. Portréty hvězd (ve spolupráci s Edukačním centrem GHMP)
- 17. 6. Vytvoř si foťák a vyfoť svého tatínka (ke dni otců), fotografování dírkovou komorou v praxi

Senioři

- 20. 5. Portrétní studiová fotografie (ve spolupráci s Edukačním centrem GHMP)
- 17. 6. Emoce a pohyb ve fotografii (ve spolupráci s Edukačním centrem GHMP)

Dílna Portréty hvězd, foto: Edukační oddělení GHMP

Workshop tvorby divadelního plakátu byla zároveň praktickým školením pro studentky střední umělecké školy z Litomyšle, foto: Edukační oddělení GHMP

Fotografické dílny pro seniory vedla lektorka Eva Pejchalová

Přehlídka divadelní fotografie

1. ročník soutěže

Základní údaje:

Harmonogram:

říjen 2017 – vyhlášení soutěže

31. ledna 2018 – uzávěrka přihlášek

27. února 2018 – zasedání poroty

9. května 2018 – vyhlášení vítězů v rámci vernisáže výstavy Česká divadelní fotografie

Koordinace: Denisa Šťastná

Odborná spolupráce: Josef Ptáček

Porota: Josef Ptáček (předseda), Anna Hejmová, Kamila Polívková, Jaroslav Prokop, Ondřej Svoboda

Architektonické řešení a realizace výstavy: Lenka Bednářová, FORM-A

Spolupráce: Divadelný ústav Bratislava

Počet zúčastněných fotografů: 121

Počet zaslaných snímků: 1348

Na výstavě finalistů vystaveno: 150 snímků

Ocenění: 9 cen, 8 čestných uznání

Soutěž podpořili věcnými cenami Czech Photo, Fujifoto.cz a Foto Škoda

Přijímány byly snímky pořízené v letech 2015 - 2017.

Pohled do expozice Přehlídky divadelní fotografie, foto: Andrea Theil Lhotáková

Ocenění

Profesionální fotografové, kategorie – Inscenace/divadelně-performativní projekt

- 1. cena – JAKUB HRAB** - Obyčejní lidé, Divadlo Archa, Praha, 2017
 - 2. cena – VIKTOR KRONBAUER** - Min Tanaka / Locus Focus, Veletržní palác, Praha, 2017
 - 3. cena – PATRIK BORECKÝ** - Sedm samurajů, Divadlo Masopust, Praha, 2015
- Čestná uznání**
- ČENĚK FOLK** - Endless Composition, Jatka78, Praha, 2015
- LUKÁŠ HORKÝ** - Shakespeare na Hlubině, Divadlo Petra Bezruče, Ostrava, 2016;
- ZBYNĚK HRBATA** - Robin Hood, Divadlo Minor, Praha, 2015

Profesionální fotografové, kategorie Portrét v roli

- 1. cena – ADÉLA VOSIČKOVÁ** - Petr Krusha, Roszvitit maják, Divadlo MANA, Praha, 2017 / Irina Andreeva, Shadow Meadow, SixHouses v divadle Alfréd ve dvoře, Praha 2017
 - 2. cena – PETR NEUBERT** - Karel Dobrý, Křehkosti, tvé jméno je žena, Národní divadlo, Praha, 2017
 - 3. cena – RADOVAN ŠŤASTNÝ** - Marek Císovský, Slyšení, Komorní scéna Aréna, Ostrava, 2015
- Čestné uznání – MARTIN BECK** - Tanečnice v roli koně, Human Locomotion, Laterna magika, Praha, 2014

Studenti, kategorie: Volná tvorba s divadelní tematikou

- 1. cena – JIŘÍ DRBOHLAV** - Fragmenty milostných obrazů, Divadlo Drak, Hradec Králové a Spitfire Company, Praha, 2017
 - 2. cena – VLADIMÍR LUDVÍK** - Kateřina Olivová / Pečuji, Open Air Program, Hradec Králové, 2017
 - 3. cena – LIBOR GALIA** - Zákulisí, Hadivadlo na Mezinárodním festivalu Divadlo, Plzeň, 2016
- Čestné uznání a Cena CZECH PHOTO:**
- TOMÁŠ LELEK** - Loutka - Mezinárodní festival Divadlo evropských regionů, Hradec Králové, 2017
- Čestná uznání**
- JANA GRZNARIKOVÁ** - Ticho v divadle, Setkání Stretnutie, Městské divadlo Zlín, 2017
- PETR CHODURA** - Naše třída, Divadlo Polárka, Brno, 2017
- ZUZANA VESELÁ** - Fantazma, Jakub Laurych, herec / zátiší, 2017

Cílem soutěžní přehlídky bylo zvýšení povědomí o divadelní fotografii jako svébytném uměleckém druhu, aktivizace fotografů a prezentace jejich práce v co nejširší míře, zmapování současného dění v oboru a zvýšení zájmu o divadelní fotografii jak ze strany fotografů, tak ze strany uživatelů - tedy divadel, režisérů, PR pracovníků, teatrologů, ale třeba i galeristů a širší veřejnosti. Snahou bylo také vyvolat reflexi oboru, který, ač má v českém prostředí dlouhou tradici a světovou proslulost, nebyl dosud dostatečně reflektován. U divadelní fotografie byla dosud akcentována hlavně její dokumentační funkce (jejíž role je samozřejmě nezpochybnitelná) případně funkce propagační, ale jen výjimečně na ní bylo nahlíženo jako na produkt umělecké tvorby. Výstava finalistů prvního ročníku soutěže zdůraznila právě tuto hodnotu divadelní fotografie – tedy její estetickou a uměleckou funkci. Vedlejším efektem soutěže bylo rozšíření dokumentačních a sbírkových fondů IDU, a to způsobem odlišným od běžné praxe, kdy snímky dodávají divadla či jsou inscenace foceny ve větších sériích na objednávku. Tentokrát se jedná o autorský výběr fotografů, což sbírku obohacuje o nový kurátorský prvek. Výstava finalistů, kterou tvořily porotou oceněné a nejlépe hodnocené fotografie, se pak stala vizuální prezentací podoby současného divadla v České republice.

Jakub Hrab přebírá první cenu v soutěži Přehlídka divadelní fotografie, foto: Luděk Neužil

Inspirací pro uspořádání Přehlídky byly obdobně zaměřené zahraniční soutěže – především se jednalo o Triennale v srbském Novém Sadu (v roce 2017 se konal 15. ročník). V minulosti na tomto festivalu rezonovala tvorba českých umělců, některým byla udělena zlatá medaile i opakovaně (například Jaroslavu Krejčímu a Viktoru Kronbauerovi, mezi dalšími oceněnými byl např. člen poroty Josef Ptáček). Další inspiraci přineslo slovenské Bienále divadelnej fotografie (v roce 2018 je v Bratislavě organizován 5. ročník) nebo Konkurs Fotografii Teatralnej v polské Varšavě (v roce 2017 se konal 3. ročník), s jejichž organizátory jsme měli možnost konzultovat i konkrétní praktické otázky přípravy a realizace soutěže.

Soutěž s názvem PŘEHLÍDKA DIVADELNÍ FOTOGRAFIE byla vyhlášena na podzim roku 2017, uzávěrka přihlášek byla 31. ledna 2018. Soutěžící mohli přihlásit snímky pořízené v letech 2015–2017 ve dvou kategoriích: Profesionální a Studentské. Profesionální kategorie byla dále rozdělena na dvě sekce: *Inscenace/divadelně-performativní projekt* (série až 5 fotografií z maximálně 3 inscenací - celkem tedy maximálně 15 fotografií) a *Portrét v roli* (maximálně 3 snímky). Kategorie Studentská nebyla tak úzce ohraničena, byla pojmenována *Volná tvorba s divadelní tematikou* (maximálně 7 fotografií). Fotografie musely být doručeny jak v elektronické podobě, tak vytištěné na papíře o rozměru max. 30 x 40 cm. Fotografie po skončení soutěže zůstávají v Institutu umění – Divadelního ústavu, čímž je rozšířen jeho fotografický fond a do budoucna tím vznikne zajímavá sbírka současných fotografií, která se stane (především v případě oceněných prací) jakýmsi zlatým fondem současné divadelní fotografie.

Do soutěže se přihlásilo překvapivých 121 soutěžících s celkovým počtem 1 348 fotografií. Jejich prostřednictvím byla zastoupena divadla na celém území České republiky – z pražských scén to byly mimo jiné: Národní divadlo, Divadlo Archa, Divadlo Na zábradlí, Jatka 78, Minor, Venuše ve Švehlovce, Alfred ve dvoře, Dejvické divadlo, Divadlo X10, MeetFactory, Divadlo Ungelt, Divadlo D21, z brněnských HaDivadlo, Divadlo Husa na provázku, Divadlo U stolu, JAMU, Studio Marta, Divadlo Bolka Polívky, dále se jednalo například o Klicperovo divadlo Hradec Králové, Jihočeské divadlo České Budějovice, Divadlo Petra Bezruče Ostrava, Komorní scéna Aréna Ostrava, Slovácké divadlo Uherské Hradiště, Městské divadlo Zlín a mnohá další.

Odborná pětičlenná porota, reprezentující různé profese umělecké teorie i praxe spjaté s divadlem, respektive s divadelní fotografií (předseda fotograf a pedagog Josef Ptáček, teatroložka Anna Hejmová, scénografka a režisérka Kamila Polívková, fotograf a pedagog Jaroslav Prokop a teatrolog Ondřej Svoboda) udělila v každé z kategorií 3 hlavní ceny a celkem 8 čestných uznání; partnerem soutěže byla rovněž předána Cena CZECH PHOTO. Pro finálovou výstavu do pražského Obecního domu bylo porotou vybráno celkem 150 fotografií od celkem 42 fotografů a fotografek (kromě oceněných ještě Michaela Bobková, Kristýna Císařová, Andrea Černá, Lucie Čížková, Dragan Dragin, Ivo Dvořák, Hynek Glos, Dita Havránková, Pavel Hejný, Oskar Helcel, Michal Hōr

Horáček, Jan Hromádko, Miroslav Chaloupka, Pavel Klement, David Konečný, Jan Malíř, Marek Malůšek, Roman Polášek, Nikola Pracná, Josefina Rašilovová, Marta Sobotková, David Stella, Michaela Škvrňáková, Martin Špelda a Marie Zdráhalová). Vedle cen poskytnutých IDU věnovali partneři soutěže: FUJI FOTO, FOTO ŠKODA a CZECH PHOTO jak věcné, tak finanční ceny. Oficiální vyhlášení výsledků a předání cen a diplomů proběhlo v rámci vernisáže zastřešující výstavy Česká divadelní fotografie 1859-2017 v Obecním domě dne 9. května 2018. Jako součást doprovodného programu se uskutečnil seminář Josefa Ptáčka o divadelní fotografii pořádaný v rámci Fotoškoda FESTu, kde přednášející představil postup poroty při výběru laureátů a vystavujících.

Součástí výstavy českých finalistů v Obecním domě byla také expozice laureátů posledních 4 ročníků slovenského Bienále divadelnej fotografie (ve spolupráci s Divadelným ústavem Bratislava). Výběr českých fotografií byl v rámci reciproce dále vystaven v rámci 5. ročníku slovenského Bienále ve výstavním sále Ministerstva kultury v Bratislavě (5. - 28. září), od 4. října do konce roku je vystaven v Městském divadle v Táboře, začátkem roku 2019 bude výstava pokračovat v Městském divadle v Příbrami a navazovat budou další destinace.

Přehlídka byla původně koncipována jako jednorázová akce a byla součástí rozsáhlého vědecko-výstavního projektu Česká divadelní fotografie 1859-2017 prezentovaného v Obecním domě na jaře roku 2018. Překvapivě velký zájem soutěžících přesvědčil organizátora vyhlášovat přehlídku periodicky a učinit z ní tradici, v roce 2020 se tedy bude konat další ročník.

V září 2018 proběhla evaluační schůzka s porotou a byly definovány změny a úpravy organizačního řádu soutěže a hlavně podmínky účasti a členění do kategorií a témat pro další ročníky.

Ondřej Svoboda a Josef Ptáček při zahájení výstavy v Bratislavě *Předseda poroty Josef Ptáček při zahájení výstavy v Táboře*

Finanční zajištění

Výzkum a příprava knihy byla hrazena hlavně z prostředků na Institucionální financování dlouhodobého rozvoje výzkumné organizace Institut umění - Divadelní ústav (DKRVO 2012-2018 MK00023205)

Příprava a realizace výstavy byla umožněna díky prostředkům MK na kulturní aktivity a na realizaci akcí spojených s oslavami 100 let založení Československé republiky.

Významným vkladem do realizace akce byla spolupráce s Národním muzeem, které se, kromě finanční spoluúčasti, podílelo jednak zapůjčením předmětů ze svých sbírek, jednak angažováním odborných pracovníků (kurátor, produkční, restaurátoři, instalační pracovníci), pojištěným vozidlem na realizaci svozů zápůjček a v neposlední řadě odborným know-how.

Pro soutěžní přehlídku divadelní fotografie pak byly podstatné příspěvky partnerů soutěže, kteří poskytli věcné ceny a vouchery jako odměnu vítězům.

Propagace a dokumentace akce

Výstava i doprovodné akce byly průběžně fotograficky dokumentovány, vznikl rovněž krátký dokument dostupný na youtube (<https://youtu.be/hlG1SmoXCQ>). Vzhledem k jedinečnému architektonickému a výtvarnému pojetí instalace bylo poprvé ve výstavní praxi IDU využito také zachycení expozice formou virtuální prohlídky (<https://www.divadelnifotografie.cz/virtualni-prohlidka/>).

PR kampaň byla realizována ve spolupráci s agenturou Smart Communication specializovanou na propagaci akcí v oblasti kultury a umění a zahrnovala tradiční i nová média: Inzerce a články v odborných fotografických i divadelních periodikách, inzerce a články ve společenských magazínech a lokálních tiskovinách, inzerce v rozhlasu, formou roznosu letáků v Praze 1, výlepem plakátů a pochopitelně elektronickými médii (web, facebook, mailing).

Propagace se opírala o výrazný a jedinečný grafický design, který navazoval na architektonické řešení výstavy a zároveň využíval prvky evokující fotografii. Design, který vzešel ze soutěže, navrhlo a realizovalo Studio Breisky. V rámci celkového designu vzniklo logo, které bude dále používáno pro akce spojené s divadelní fotografií, hlavně pro další ročníky soutěže a pro malé monografie, které bude IDU vydávat v dalších letech.

Web projektu: www.divadelnifotografie.cz

FB stránka: <https://www.facebook.com/divadelnifotografie>

česká divadelní fotografie.
1859—2017

10. 5.—24. 6. 2018
Obecní dům, Praha

česká divadelní fotografie.
1859—2017

10. 5.—24. 6. 2018
Obecní dům, Praha

česká divadelní fotografie.
1859—2017

10. 5.—24. 6. 2018
Obecní dům, Praha

česká divadelní fotografie.
1859—2017

Pozvánka
na slavnostní zahájení

Institút umění — Divadelní ústav a Národní muzeum
si vás dovoluji pozvat na zahájení výstavy

Česká divadelní fotografie 1859—2017
9. května 2018 v 17.30 hodin
Obecní dům

V rámci vernisáže proběhne křest monografie
Česká divadelní fotografie 1859—2017
a slavnostní vyhlášení výsledků soutěže
Přehlídka divadelní fotografie.

Obecní dům
nám. Republiky 5, Praha 1

Výstava potrvá do 24. června 2018
Otevřeno denně: 10.00—19.00

Pozvánka platí pro dvě osoby.

Kurátoři
Anna Hejmová
Vojtěch Poláček

www.divadelnifotografie.cz

Pod záštitou ministra
kultury Iji Šmída a primátorky
hlavního města Prahy
Adriany Krmáčové.

česká divadelní fotografie.
1859—2017

významné inscenace
pohledy do zákulisí
herecké hvězdy
divadelní budovy

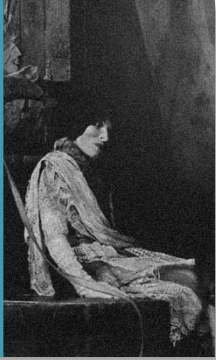
10. 5.—24. 6. 2018
Obecní dům, Praha

česká divadelní fotografie.
1859—2017

10. 5.—24. 6. 2018
Obecní dům

Ukázky použití grafiky v různých typech propagačních materiálů, design: Studio Breisky

Intenzivní propagace výstavy byla zahájena v říjnu 2017, kdy byla vyhlášena soutěž o nejlepší divadelní fotografii. Až do závěru výstavy v červnu 2018 bylo vydáno 11 tiskový zpráv a bylo zaznamenáno na 280 mediálních ohlasů. PR kampaň se soustředila nejen na odborná média z oblasti divadla, fotografie a výtvarného umění, ale i na zpravodajská a společenská média pro nejširší veřejnost.

Výstavě se věnovaly celostátní i regionální deníky, mimo jiné Lidové noviny, Právo, Metro, Pražský deník i on-line média Aktuálně.cz, Novinky.cz, iDnes.cz, Echo24.cz atd. Neušla pozornosti ani týdeníků jako Instinkt, Respekt, Reflex, Euro, Týden nebo měsíčníku Literární noviny a Listy Prahy 1. Česká televize přinesla informace o výstavě ve zpravodajských pořadech a z místa konání v Obecním domě i živě vysílala pro pořad Studio 6. Rozhovory či pozvánky na výstavu přinesly jednotlivé stanice Českého rozhlasu včetně Radiožurnálu, Dvojky, Vltavy, Reginy či Plus, ale i komerčních stanic jako Classic Praha nebo Expres FM. Pozvánky na výstavu přinesla také řada lifestyleových titulů jako Dolce Vita, Elle, Cosmpolitan, Vlasta, Žena a život, Můj svět či Moje psychologie. Mediální partner Divadelní noviny zařadil mimo jiné seriál věnovaný historii České divadelní fotografie a ve spolupráci s pořadatelem byla vydána zvláštní příloha k soutěži Přehlídka divadelní fotografie. O výstavě rozsáhle referovaly i časopisy Foto Video, Foto či Scena.cz.

V rámci kampaně byla vedle samotné výstavy komunikována již zmíněná fotografická soutěž, stejnojmenná monografie i doprovodný program. O výstavě tak informovala řada médií určená rodičům s dětmi či seniorům.

Mediamix výstavy Česká divadelní fotografie 1859–2017 zahrnoval outdoorovou reklamu, on-line reklamu, inzerci v tištěných médiích, spotovou kampaň v rádiích i distribuci propagačních letáků a informace v newslettrech vybraných médií. Cílem kampaně bylo oslovit co nejširší veřejnost s akcentem na hlavní město.

Reklama v rádiích:

Rádio 1 – 46 spotů
Expres FM – 50 spotů
Český rozhlas Dvojka – 30 spotů
Classic Praha – 60 spotů

Outdoor:

200 ks A3 plakátů v tramvajích
40 ks A3 plakáty v kavárnách a kulturních institucích
16 ks CLV
A1 60 ks
25 QS folie tramvaje
28 ks rolling board

Inzerce v tištěných médiích:

Echo - 2x1/2
Týden - 2x1/3
Instinkt - 2x1/2

Sedmička - 1x1/4
Interview – 1x1/3
FOTO – PR článek
Foto Video – PR článek
Harmonie – 1x1/4
Artmap – 1x1/2
Malostranské noviny- 1x podval

Kampaně na on-line médiích:

Echo24
Týden.cz
Divadelniny.cz
Scena.cz
Artmap.cz
ifotovideo.cz
Protišedi.cz
Classic.cz
Divadlo.cz
Google
Facebook

Distribuce propagačních letáku a plakátů / newslettery:

Vklad Respekt
Distribuce na školy, kavárny
Informace v newsletterech Artmap, Foto Video, FOTO, Divadlo.cz, Proculture.cz

Tiskoviny:

Propagační letáky – mutace CZ a AJ
Leták k soutěži
vouchery
Průvodce výstavy
Pozvánky

On-line komunikační kanály:

webové stránky Divadelnifotografie.cz
Facebook: 1 100 fans, dosah 146 058
Google aids – dosah 23 128

Outdoorová kampaň v centru Prahy

Udržitelnost, výhled do dalšího období

Vzhledem k jedinečnosti tématu a jednoznačně kladnému přijetí veškerých aktivit vtahujících se k problematice divadelní fotografie, bylo rozhodnuto v těchto aktivitách pokračovat a dále je rozvíjet v několika liniích.

Současná tvorba

Soutěžní Přehlídka divadelní fotografie - hotová výstava je připravená k prezentacím na dalších místech. V r. 2018 byla vystavena v Bratislavě (výstavní sál MK, společně s finalisty slovenského Bienále divadelnej fotografie, 5. 9. - 28. 9. 2018), Táboře (Městské divadlo Tábor, 4. 10. - 31. 12. 2018), v příštím roce bude dále vystavena v Městském divadle Příbram (leden - březen 2019) a rozjednány jsou další destinace.

Úspěch a mimořádná obsazenost soutěžní přehlídky vedly k rozhodnutí přehlídku periodicky opakovat. Předběžně je dohodnutá partnerská spolupráce se slovenským Divadelným ústavem a společné prezentace každého ročníku soutěže. Zároveň se chceme pokusit o širší mezinárodní přesah a navázat spolupráci s dalšími evropskými institucemi.

Historie divadelní fotografie

Z materiálů a informací, které byly shromážděny při přípravě výstavy Česká divadelní fotografie 1859-2017 vzniká odlehčená redukovávaná mobilní verze, která bude od r. 2019 nabízena k prezentacím v českých divadlech, festivalech apod. Výstava bude mít česko-anglickou podobu, ale bude ji možno převést i do jiných jazyků a prezentovat v zahraničí (počítáme se spolupráci s Českými centry).

Vzhledem k množství osobností, které se fotografováním divadla dlouhodobě zabývaly, ale kterým dosud nebyla věnována patřičná pozornost, jsme se rozhodli zahájit vydávání nové ediční řady malých monografií Česká divadelní fotografie (formát cca 20x20 cm), kde budou postupně publikovány výběry stěžejních prací fotografů a fotografek 20. století.

česká divadelní fotografie

1859

Do roku 1847 existoval divadelní Čechů společenství dohromady, které se v roce 1848 došlo. Vzhledem k tomu, že divadelní společenství bylo v roce 1848 zrušeno, a jeho členové se rozšli, vznikla v roce 1849 v Praze nová divadelní společnost, která se nazývala Divadelní společnost v Praze. Tato společnost se stala předchůdcem dnešního Divadelního ústavu v Praze.

